

HCS D

**Human capital and social
development.**

2026 – volume 21, issue 4

Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali.

2026 – 21-jild, 4-son

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA

INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT

UNIVERSITETI

Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali

Journal Human capital and social development

Журнал Человеческий капитал и социальноеразвитие

Jurnali

21-jild, 4-son (iyul) 2026.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развития” O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Jurnal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023-yil 29-avgustdagi 342/5-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Inson resurslari va mahalla tarqqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: muhridinrabbimov@gmail.com

«INSON KAPITALI VA IJTIMOYIY RIVOJLANISH»
«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich

Kotib: PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

PhD, professor Arindam Banik (Xalqaro menejment instituti, Hindiston)

PhD, professor (Szechenyi Istvan universiteti, Vengriya) Mahendru Mandeep Kaur

PhD, professor (Balikesir universiteti, Balikesir, Turkiya) Blend Ibrahim

PhD, professor Jiye Li (Sian Jiatong universiteti, Xitoy Xalq Respublikasi)

DSc, professor (Vengriya Qishloq xo‘jaligi va hayotiy fanlar tadqiqot universiteti, Vengriya) Zoltan Lakner

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Usmonova Dilafruz Karshiyevna (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Eshburiyev Umarbek Rashidovich (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

PhD, dots. Karjavova Xurshida Abdumalikovna (SamDU)

PhD, dots. Boltayev Burxon Sadinovich (SamDU)

PhD, dots. Djalilov Faxriddin Azimovich (SamDU)

TURISTIK XIZMATLARNING IQTISODIY MAZMUNI VA HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI

J.B.Aminov

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Samarqand, O'zbekiston.

OPEN ACCESS

HCSD

Correspondence

Aminov Jonibek Boxodirovich

Sharof Rashidov nomidagi

Samarqand davlat universiteti

mustaqil tadqidotchisi

Email: javinko_0770@mail.ru

Tel: +998 93-339-07-70

Received: 08 June 2026

Revised: 22 June 2026

Accepted: 14 July 2026

Published: 31 July 2026

Funding source for publication:
Samarkand State University.

Publisher's Note: HCSD stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: Journal Human capital and social development © 2 by Samarkand State University is licensed <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Annotatsiya: Mazkur maqolada turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmuni, ularning xizmatlar bozori tarkibidagi o'rni va hududiy rivojlanishga ta'siri tadqiq etiladi. Turistik xizmatlar hududlarda iqtisodiy faollikni oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va investitsion jozibadorlikni kuchaytiruvchi muhim omil sifatida qaraladi. Maqolada turistik xizmatlarning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'sir mexanizmlari, ularni rivojlantirish omillari va hududiy raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: turistik xizmatlar, xizmatlar bozori, hududiy rivojlanish, iqtisodiy o'sish, turizm infratuzilmasi, bandlik, investitsiya, raqobatbardoshlik.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ И ИХ РОЛЬ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ

Аннотация: В данной статье рассматривается экономическое содержание туристических услуг, их роль в структуре рынка услуг и их влияние на региональное развитие. Туристические услуги рассматриваются как важный фактор повышения экономической активности в регионах, создания новых рабочих мест, развития местного предпринимательства, модернизации инфраструктуры и повышения инвестиционной привлекательности. В статье освещаются механизмы влияния туристических услуг на региональный экономический рост, факторы их развития и их значение для повышения региональной конкурентоспособности.

Ключевые слова: туристические услуги, рынок услуг, региональное развитие, экономический рост, туристическая инфраструктура, занятость, инвестиции, конкурентоспособность.

ECONOMIC CONTENT OF TOURIST SERVICES AND THEIR ROLE IN REGIONAL DEVELOPMENT

Abstract: This article examines the economic content of tourist services, their role in the structure of the services market and their impact on regional development. Tourist services are considered an important factor in increasing economic activity in regions, creating new jobs, developing local entrepreneurship, modernizing infrastructure and enhancing investment attractiveness. The article highlights the mechanisms of influence of tourist services on regional economic growth, factors of their development and their importance in increasing regional competitiveness.

Keywords: tourist services, services market, regional development, economic growth, tourism infrastructure, employment, investment, competitiveness.

Kirish

Bugungi globalashuv sharoitida xizmatlar sohasi milliy iqtisodiyotlarning barqaror rivojlanishida muhim strategik yo'nalishlardan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, turizm xizmatlari iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, aholi bandligini ta'minlash, hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish hamda mahalliy resurslardan samarali foydalanish imkonini beruvchi ustuvor tarmoqlardan biri hisoblanadi. Turizm sohasi o'zining ko'p tarmoqli xususiyati bilan transport, mehmonxona xo'jaligi, umumiy ovqatlanish, savdo, madaniyat, hunarmandchilik, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, moliya va boshqa xizmat turlari bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi.

Turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmuni ularning faqat sayohat, dam olish yoki ekskursiya xizmatlarini ko'rsatish bilan cheklanmasligida namoyon bo'ladi. Mazkur xizmatlar turistlarning joylashish, ovqatlanish, transport, madaniy-ma'rifiy, rekreatsion, sog'lomlashtirish, ko'ngilochar va axborot ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan kompleks xizmatlar majmuasidir. Shu sababli turistik xizmatlar iqtisodiyotda qo'shimcha qiymat yaratadi, yangi ish o'rinlarini shakllantiradi, xizmatlar bozorini kengaytiradi va hududiy iqtisodiy faollikni oshiradi.

Hududiy rivojlanish nuqtayi nazaridan turistik xizmatlarning ahamiyati yanada ortadi. Har bir hudud o'zining tabiiy-geografik joylashuvi, tarixiy-madaniy merosi, milliy urf-odatlar, gastronomik imkoniyatlari, rekreatsion resurslari va infratuzilmaviy salohiyati orqali turistik mahsulot yaratish imkoniyatiga ega. Ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish hududlarda iqtisodiy

o'sishning qo'shimcha manbalarini shakllantiradi. Ayniqsa, sanoat salohiyati nisbatan past, biroq tabiiy, tarixiy va madaniy resurslarga boy hududlarda turistik xizmatlarni rivojlantirish iqtisodiy faollikni oshirishning muhim mexanizmi bo'lib xizmat qiladi.

Turistik xizmatlar hududiy iqtisodiyotga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Bevosita ta'sir turistlar tomonidan mehmonxona, transport, ovqatlanish, ekskursiya va boshqa xizmatlar uchun sarflanadigan mablag'larda namoyon bo'ladi. Bilvosita ta'sir esa turizm bilan bog'liq tarmoqlarning faollashuvi, mahalliy mahsulotlar savdosining kengayishi, hunarmandchilik, qishloq xo'jaligi, savdo va qurilish sohalarining rivojlanishi orqali yuzaga chiqadi. Bundan tashqari, turizm sohasida band bo'lgan aholining daromadlari oshishi hududda iste'mol xarajatlarining ko'payishiga va ichki talabning kengayishiga olib keladi.

Turistik xizmatlarning rivojlanishi hududlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni kengaytirish uchun ham qulay sharoit yaratadi. Oilaviy mehmon uylari, milliy taomlar shoxobchalari, transport xizmatlari, gid-ekskursovodlik faoliyati, hunarmandchilik mahsulotlari savdosi, dam olish maskanlari va ko'ngilochar xizmatlar aynan turistik talab asosida rivojlanadi. Bu esa mahalliy aholining iqtisodiy faolligini kuchaytiradi, yangi daromad manbalarini shakllantiradi hamda hududiy xizmatlar bozorining diversifikatsiyalashuviga olib keladi.

Shuningdek, turistik xizmatlar hudud infratuzilmasini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Turistlar oqimini oshirish uchun yo'l-transport tizimi, mehmonxona va joylashtirish vositalari, umumiy ovqatlanish

obyektlari, aloqa va internet xizmatlari, sanitariya-gigiyena sharoitlari hamda turistik axborot tizimlarini takomillashtirish zarur bo'ladi. Ushbu infratuzilma faqat turistlarga emas, balki mahalliy aholiga ham xizmat qiladi. Shu jihatdan turistik infratuzilmani rivojlantirish hudud aholisining turmush sifati va tadbirkorlik muhiti yaxshilanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Turistik xizmatlar hududiy brendni shakllantirishda ham alohida o'rin tutadi. Har bir hududning tarixiy obidalari, tabiiy landshaftlari, milliy qadriyatlari, an'anaviy taomlari, hunarmandchilik mahsulotlari va madaniy tadbirlari turistik mahsulot sifatida namoyon bo'lishi mumkin. Hududiy brendning shakllanishi esa turistlar oqimini ko'paytirish, investitsiyalarni jalb qilish, mahalliy mahsulotlarni targ'ib qilish va hududning ichki hamda tashqi bozordagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, turistik xizmatlarni rivojlantirishda bir qator muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda turizm infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi, xizmatlar sifatining pastligi, malakali kadrlar yetishmasligi, marketing va reklama faoliyatining sustligi, raqamli platformalardan foydalanish darajasining pastligi hamda hududiy turistik mahsulotlarning yetarlicha diversifikatsiya qilinmaganligi turizm salohiyatidan to'liq foydalanishga to'sqinlik qiladi. Bunday sharoitda turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmunini chuqur o'rganish va ularning hududiy rivojlanishdagi o'rnini ilmiy asoslash muhim ahamiyat kasb etadi.

Mavzu bo'yicha adabiyotlarni tahlili.

Turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmuni va hududiy rivojlanishdagi o'rnini masalasi xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan turli ilmiy yondashuvlar asosida tadqiq etilgan. Mavjud adabiyotlarda turistik xizmatlar nafaqat dam olish va sayohat bilan bog'liq faoliyat, balki hududiy iqtisodiy o'sish, bandlik, infratuzilma, investitsion jozibadorlik va xizmatlar bozori rivojlanishiga ta'sir etuvchi muhim iqtisodiy omil sifatida talqin qilinadi.

B. Lane turizmni hududiy rivojlanish jarayonlari bilan uzviy bog'liq holda o'rganadi. Uning fikricha, turistik xizmatlar, ayniqsa qishloq va hududiy turizm shakllari, mahalliy resurslardan foydalanish, aholi bandligini oshirish va hududlarning iqtisodiy faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Lane yondashuvida turizm hududning tabiiy, tarixiy, madaniy va ijtimoiy resurslarini iqtisodiy qiymatga aylantiruvchi mexanizm sifatida qaraladi.

L. Dwyer turizmning iqtisodiy samaradorligini baholashga alohida e'tibor qaratadi. Uning tadqiqotlarida turistik xizmatlarning iqtisodiyotga ta'siri bevosita, bilvosita va induksion natijalar orqali izohlanadi. Ya'ni turistlarning mehmonxona, transport, ovqatlanish va ekskursiya xizmatlariga sarflagan mablag'lari bevosita daromadni shakllantirsa, turizm bilan bog'liq tarmoqlarning rivojlanishi bilvosita iqtisodiy samara yaratadi. Bu yondashuv turistik xizmatlarning hududiy iqtisodiy o'sishdagi multiplikativ rolini ochib beradi. P. Forsyth turizm iqtisodiyotini tahlil qilishda makroiqtisodiy yondashuvdan foydalanadi. Uning fikricha, turizm xizmatlari yalpi ichki mahsulot, bandlik, investitsiya, eksport tushumlari va davlat byudjeti daromadlariga ta'sir ko'rsatadigan

strategik xizmatlar majmuasidir. Forsyth qarashlari turistik xizmatlarni hududiy rivojlanish omili sifatida baholashda iqtisodiy ko'rsatkichlar tizimidan foydalanish zarurligini asoslaydi.

J.R.B. Ritchie va G.I. Crouch turistik hududlarning raqobatbardoshligi masalasini chuqur tadqiq etgan olimlar hisoblanadi. Ularning yondashuviga ko'ra, turizm rivojlanishi faqat tabiiy yoki tarixiy resurslar mavjudligiga bog'liq emas. Hududning raqobatbardoshligi infratuzilma, xizmatlar sifati, boshqaruv tizimi, marketing, xavfsizlik, ekologik barqarorlik va turistlar qoniqish darajasi bilan belgilanadi. Ushbu yondashuv turistik xizmatlarning hududiy rivojlanishdagi o'rnini kompleks baholash zarurligini ko'rsatadi.

M.T. Aliyeva O'zbekistonda turizm xizmatlari sohasini boshqarish va uning iqtisodiy jihatlarini tadqiq etgan mahalliy olimlardan biridir. Uning ilmiy qarashlarida turizm xizmatlari milliy iqtisodiyotda xizmatlar bozorini kengaytirish, yangi ish o'rinlari yaratish, hududiy infratuzilmanni rivojlantirish va xalqaro turistik aloqalarni kuchaytiruvchi omil sifatida baholanadi. Aliyeva yondashuvi O'zbekiston sharoitida turistik xizmatlarni rivojlantirishda boshqaruv, xizmat sifati va iqtisodiy samaradorlik masalalarini birgalikda o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

B.N. Navruz-Zoda turizm hududlarining raqobatbardoshligi, ziyorat turizmi va turistik hududlarni marketing asosida rivojlantirish masalalarini o'rgangan. Uning yondashuvida turistik xizmatlar hududiy brendni shakllantirish, mahalliy madaniy merosdan samarali foydalanish, turistlar oqimini kengaytirish va hududning iqtisodiy jozibadorligini oshirish vositasi sifatida talqin qilinadi. Bu qarash turistik xizmatlarning hududiy

rivojlanishda nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va marketing ahamiyatga ham ega ekanini ko'rsatadi.

Mavjud ilmiy qarashlar tahlili shuni ko'rsatadiki, turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmuni ularning ko'p tarmoqli va multiplikativ xususiyatida namoyon bo'ladi. Turizm mehmonxona xo'jaligi, transport, umumiy ovqatlanish, savdo, hunarmandchilik, madaniyat va boshqa xizmat tarmoqlari bilan uzviy bog'liq bo'lib, hududiy iqtisodiyotda qo'shimcha qiymat yaratadi. Shu bilan birga, turistik xizmatlar aholi bandligi, tadbirkorlik, investitsion faollik, hududiy infratuzilma va raqobatbardoshlikni oshirish orqali hududiy rivojlanishning muhim omiliga aylanadi. Umuman olganda, B. Lane, L. Dwyer, P. Forsyth, J.R.B. Ritchie, G.I. Crouch, M.T. Aliyeva va B.N. Navruz-Zoda kabi olimlarning ilmiy qarashlari turistik xizmatlarni hududiy iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi kompleks iqtisodiy faoliyat sifatida talqin qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda turistik xizmatlarning hududiy rivojlanishga ta'sirini baholashda iqtisodiy, infratuzilmaviy, institutsional va marketing mezonlarini birgalikda qo'llash zarurligi asoslanadi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqotda turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmuni va hududiy rivojlanishdagi o'rnini o'rganishda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, ilmiy umumlashtirish va mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. Tizimli tahlil orqali turistik xizmatlar hududiy iqtisodiyot, xizmatlar bozori, infratuzilma, bandlik va investitsion faollik bilan bog'liq kompleks iqtisodiy faoliyat sifatida ko'rib chiqildi. Qiyosiy tahlil asosida xorijiy va mahalliy olimlarning turizm xizmatlari, hududiy rivojlanish hamda iqtisodiy o'sishga oid ilmiy qarashlari o'rganildi.

Ilmiy umumlashtirish usuli yordamida turistik xizmatlarning hududiy rivojlanishga ta'sir etuvchi asosiy yo'nalishlari aniqlanib, ularning iqtisodiy o'sish, bandlik, tadbirkorlik, infratuzilma va hududiy raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyati asoslab berildi.

Tahlil va natijalar.

Turistik xizmatlarning hududiy rivojlanishdagi o'rnini tahlil qilishda ularning iqtisodiy o'sishga bevosita va bilvosita ta'sirini aniqlash muhim ahamiyatga ega. Turizm xizmatlari hududda faqat sayyohlarni qabul qilish bilan cheklanmaydi, balki mehmonxona xo'jaligi, transport, umumiy ovqatlanish, savdo, hunarmandchilik, madaniy-

ma'rifiy xizmatlar, axborot-kommunikatsiya xizmatlari va boshqa tarmoqlar rivojlanishiga ham kuchli ta'sir ko'rsatadi. Shu bois turistik xizmatlar hududiy iqtisodiyotda multiplikativ samara hosil qiluvchi muhim omil sifatida qaraladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, turistik xizmatlar rivojlangan hududlarda xizmatlar bozori kengayadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi, mahalliy tadbirkorlik faollashadi, investitsion jozibadorlik oshadi va hududiy infratuzilma modernizatsiya qilinadi. Ayniqsa, tabiiy, tarixiy-madaniy va rekreatsion resurslarga ega hududlarda turistik xizmatlar iqtisodiy o'sishning muhim qo'shimcha manbai bo'lib xizmat qiladi.

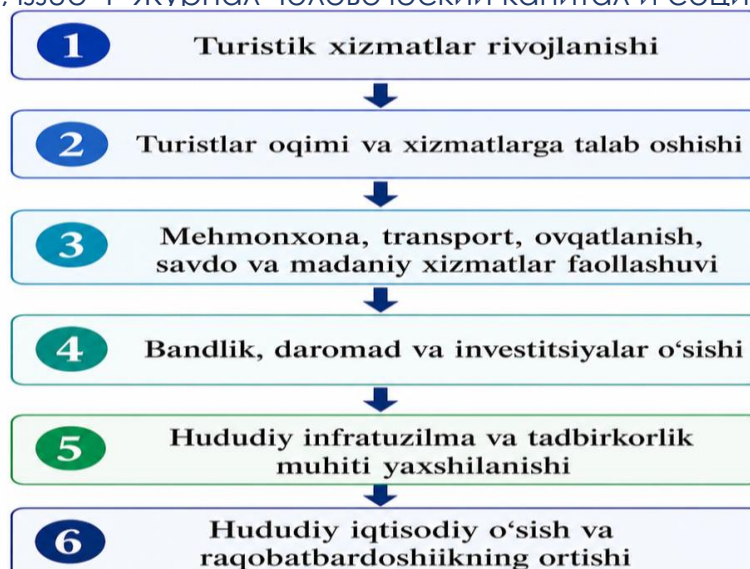
1-jadval

Turistik xizmatlarning hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta'sir yo'nalishlari

№	Ta'sir yo'nalishi	Iqtisodiy mazmuni	Kutiladigan natija
1	Bandlikni oshirish	Mehmonxona, transport, ovqatlanish, gidlik, savdo va hunarmandchilik sohalarida yangi ish o'rinlari yaratiladi	Aholi daromadlari oshadi, ishsizlik kamayadi
2	Mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish	Kichik biznes, oilaviy mehmon uylari, milliy taomlar shoxobchalari va xizmat ko'rsatish subyektlari faollashadi	Hududda xizmatlar bozori kengayadi
3	Infratuzilmani modernizatsiya qilish	Yo'l, transport, aloqa, internet, kommunal va servis infratuzilmasi yaxshilanadi	Turistlar va mahalliy aholi uchun qulay sharoit yaratiladi
4	Investitsion jozibadorlikni oshirish	Turizm obyektlari, joylashtirish vositalari va ko'ngilochar xizmatlarga investitsiyalar jalb etiladi	Hududiy iqtisodiy faollik kuchayadi
5	Hududiy brendni shakllantirish	Tarixiy obidalar, madaniy meros, milliy taomlar va hunarmandchilik mahsulotlari targ'ib qilinadi	Hududning ichki va tashqi bozordagi tanilishi ortadi
6	Byudjet tushumlarini oshirish	Turistik xizmatlardan olinadigan soliqlar, yig'imlar va boshqa tushumlar ko'payadi	Mahalliy byudjet daromadlari oshadi

1-jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, turistik xizmatlar hududiy rivojlanishga ko'p yo'nalishda ta'sir qiladi. Eng avvalo, turizm bandlikni oshirish va mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholining iqtisodiy faolligini kuchaytiradi. Bundan tashqari, turistik xizmatlar infratuzilmani modernizatsiya

qilish, investitsiyalarni jalb etish va hududiy brendni shakllantirish orqali hududning raqobatbardoshligini oshiradi. Shu sababli turizm xizmatlarini rivojlantirish hududiy iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi kompleks mexanizm sifatida qaralishi lozim.

1-rasm. Turistik xizmatlarning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'sir mexanizmi

1-rasmda turistik xizmatlarning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'sir mexanizmi aks ettirilgan. Ushbu mexanizmga ko'ra, turistik xizmatlar rivojlanishi turistlar oqimi va xizmatlarga bo'lgan talabni oshiradi. Talabning ortishi esa transport, joylashtirish, ovqatlanish,

savdo, madaniy-ma'rifiy va ko'ngilochar xizmatlar faollashuviga olib keladi. Natijada hududda bandlik, daromad, investitsiya va tadbirkorlik faolligi kuchayadi. Bu jarayon yakunda hududiy iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

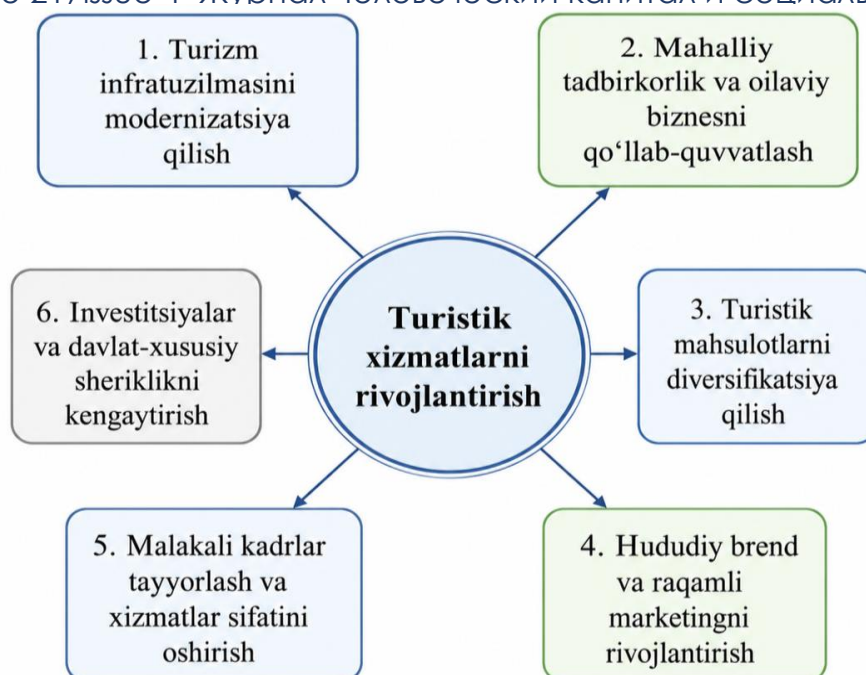
2-jadval

Turistik xizmatlar rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar

№	Omillar guruhi	Asosiy tarkibiy elementlar	Ta'sir darajasi
1	Infratuzilmaviy omillar	Yo'l, transport, mehmonxona, ovqatlanish, internet va aloqa xizmatlari	Yuqori
2	Iqtisodiy omillar	Investitsiyalar, xizmatlar hajmi, narx siyosati, tadbirkorlik faolligi	Yuqori
3	Marketing omillari	Reklama, brending, onlayn platformalar, turistik axborot xizmatlari	O'rtacha yuqori
4	Institutsional omillar	Davlat qo'llab-quvvatlashi, imtiyozlar, hududiy dasturlar, boshqaruv sifati	O'rtacha
5	Ijtimoiy omillar	Mahalliy aholi ishtiroki, kadrlar salohiyati, xizmat ko'rsatish madaniyati	O'rtacha
6	Madaniy-tarixiy omillar	Tarixiy obidalar, milliy qadriyatlar, gastronomiya, hunarmandchilik	Yuqori

2-jadvaldan ko'rinadiki, turistik xizmatlar rivojlanishiga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omillar infratuzilmaviy, iqtisodiy va madaniy-tarixiy omillar hisoblanadi. Infratuzilma yetarli bo'lmagan hududlarda turistlar oqimini ko'paytirish qiyin. Shu bilan birga, tarixiy-madaniy meros va milliy

qadriyatlarning mavjudligi hududiy turistik mahsulotni shakllantirishda muhim resurs hisoblanadi. Marketing va institutsional omillar esa mavjud turistik salohiyatni bozorga olib chiqish, boshqarish va barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

2-rasm. Hududda turistik xizmatlarni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari

2-rasm tahlili shuni ko'rsatadiki, hududda turistik xizmatlarni rivojlantirish uchun birinchi navbatda iqtisodiy o'sishni ta'minlashning samarali yo'nalishlaridan biri sifatida qaralishi lozim.

infratuzilmani modernizatsiya qilish va xizmatlar sifatini oshirish zarur. Turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish orqali hududning tabiiy, tarixiy, madaniy va gastronomik salohiyatidan samarali foydalanish mumkin. Raqamli marketing va hududiy brendni rivojlantirish esa turistlar oqimini kengaytirish va hududning bozordagi tanilishini oshirishga xizmat qiladi. Investitsiyalar va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanish esa turizm obyektlari va servis infratuzilmasini rivojlantirish uchun zarur moliyaviy asos yaratadi.

Umuman olganda, tahlil natijalari turistik xizmatlarning hududiy rivojlanishda muhim iqtisodiy omil ekanligini ko'rsatadi. Turistik xizmatlar hududda qo'shimcha qiymat yaratadi, aholining bandligi va daromadlarini oshiradi, tadbirkorlik faoliyatini kengaytiradi, infratuzilmani rivojlantiradi va hududning investitsion jozibadorligini kuchaytiradi. Shu sababli turistik xizmatlarni rivojlantirish hududiy

Xulosa

Turistik xizmatlar hududiy iqtisodiyotning rivojlanishida muhim strategik omil hisoblanadi. Ular nafaqat turistlarning dam olish, joylashish, ovqatlanish, transport va madaniy-ma'rifiy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi, balki hududda qo'shimcha qiymat yaratish, yangi ish o'rinlarini shakllantirish, mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish va infratuzilmani modernizatsiya qilishga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, turistik xizmatlarning iqtisodiy mazmuni ularning ko'p tarmoqli va multiplikativ xususiyatida namoyon bo'ladi. Turizm rivojlanganda mehmonxona xo'jaligi, transport, umumiy ovqatlanish, savdo, hunarmandchilik, madaniy xizmatlar va boshqa servis tarmoqlari ham faollashadi. Natijada hududiy iqtisodiyotda

daromadlar oshadi, bandlik kengayadi va investitsion faollik kuchayadi.

Turistik xizmatlarning hududiy rivojlanishdagi o'rnini, avvalo, mahalliy resurslarni iqtisodiy qiymatga aylantirishda ko'rinadi. Har bir hududning tabiiy, tarixiy-madaniy, rekreatsion va gastronomik salohiyatidan samarali foydalanish orqali raqobatbardosh turistik mahsulotlar shakllantiriladi. Bu esa hududiy brendni rivojlantirish, turistlar oqimini oshirish va mahalliy mahsulotlar savdosini kengaytirishga xizmat qiladi.

Tahlillar asosida aniqlanishicha, hududlarda turistik xizmatlarni rivojlantirish uchun infratuzilmani modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish, mahalliy tadbirkorlik va oilaviy biznesni qo'llab-quvvatlash, turistik

mahsulotlarni diversifikatsiya qilish, raqamli marketingdan foydalanish hamda investitsiyalarni jalb etish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, malakali kadrlar tayyorlash va hududiy boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish ham turistik xizmatlar samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biridir.

Umuman olganda, turistik xizmatlarni rivojlantirish hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlash, aholi daromadlarini oshirish, tadbirkorlik faolligini kuchaytirish va hududlar raqobatbardoshligini oshirishning samarali yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli turizm xizmatlarini hududiy rivojlanish strategiyalarining ustuvor tarkibiy qismi sifatida qarash maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Lane B. What is rural tourism? // Journal of Sustainable Tourism. – 1994. – Vol. 2, Issue 1-2. – P. 7-21.
2. Dwyer L., Forsyth P., Dwyer W. Tourism Economics and Policy. – Bristol: Channel View Publications, 2010.
3. Dwyer L., Forsyth P., Spurr R. Evaluating tourism's economic effects: new and old approaches // Tourism Management. – 2004. – Vol. 25, Issue 3. – P. 307–317.
4. Ritchie J.R.B., Crouch G.I. The Competitive Destination: A Sustainable Tourism Perspective. – Wallingford: CABI Publishing, 2003.
5. Crouch G.I. Modelling destination competitiveness: A survey and analysis of the impact of competitiveness attributes. – Gold Coast: CRC for Sustainable Tourism, 2007.
6. Aliyeva M.T. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida turizm xizmatlari sohasini boshqarishning iqtisodiy jihatlari. – Samarqand, 2019.
7. Aliyeva M.T. Turistik mamlakatlar iqtisodiyoti. – Toshkent: TDIU, 2007.
8. Eshtayev A.A. Globallashuv sharoitida turizm industriyasini boshqarishning marketing strategiyasi. – Samarqand, 2019.
9. Navruz-Zoda B.N. Turistik hududlar raqobatbardoshligini oshirishning nazariy-uslubiy masalalari. – Buxoro, 2018.
10. Xamitov M.X. Mehmonxona xo'jaligida servis faoliyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish. – Samarqand, 2023.
11. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari. – Toshkent.
12. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi rasmiy ma'lumotlari. – Toshkent.

CONTENTS

1	Shakarov Davron Ulashboyevich	4-14
	RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA QURILISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI	
2	Aminov Jonibek Boxodirovich	15-22
	TURISTIK XIZMATLARNING IQTISODIY MAZMUNI VA HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	